

MCDB 150 Nüfus Artışının Küresel Sorunları

3. Ders Dökümü

20 Ocak 2009

Profesör Robert Wyman: Geçen dersimizde sizlere şempanze toplumsal sistemlerinde seks ve şiddet arasındaki sıkı ilişkiyi anlatıyordum. Bu ders ve bundan sonraki bütün derslerde odağımızı insana çevireceğiz ve neyin değiştiğini ve neyin aynı kaldığını sorgulayacağız. Bugün iki konu işleyeceğim: İnsanlarda savaş ki zaman içerisinde çok değişmiştir, kesinlikle bir devamlılık görürsünüz. İkinci olarak da insanlarda doğurganlık konusunu ele alacağız, şempanzelere kıyasla kaç çocuk doğuruyoruz ve burada büyük bir farkın olduğunu göreceksiniz.

En çok benzerlik ve halkı oldukça heyecanlandıran bir benzerlik—ölümlü şiddetler özellikle insanlar için her zaman önemli bir konu olmuştur—yani bütün zamanlarda, fakat ben şimdi 'ilkel zamanlar' hakkında konuşacağım ve şu veriler Güney Amerika'da Paraguay'da bir kabileden; onların Batı dünyası ile iletişime geçmeden hemen önceki dönemine ait. Yani bu verilerin modernite ile bir ilgisi yoktur, öyle görünüyor ki onlar çok eskilerden beri böyle yaşıyorlardı.

Bu tablo yaşa göre ölümleri sıralar ve bunları farklı yaş gruplarına yerleştirir. Şurada çocuklar var, biz onları yeni doğanlar olarak da isimlendirebiliriz, 0–3 yaş arası çocuklar. Fark edebileceğiniz gibi oldukça fazla ölüm söz konusudur; bunlar tamamen hastalıklardır; yani bulaşıcı hastalıklar ve her türlü diğer hastalıklar; şu rakam bunlardan olan ölümlerin oranıdır. Ve diğer sebepler vardır: doğuştan olan hastalıklar, dejeneratif hastalıklar, bazı kazalar, fakat işte şurada şiddet—değişik şekillerdeki şiddet. 0–3 yaş arasındaki çocukların % 56'sı şiddet yüzünden öldü. İşte 4–14 yaş arasındaki çocukların grubu, yine burada bütün hastalıkları görüyoruz, yaklaşık % 15'i hastalık. Şiddet % 74. Şimdi yetişkinlere bakalım, bu 45 yıllık bir dönem içindir ve dönemlerdeki yıl sayıları eşit değildir, hastalıklar şurada % 28, az değil, kazalar yine az değil ama şiddete bakarsak % 46, ve ancak 60 yaşın üzerine geldiğinizde şiddetin oranı azalır, yani bu üç yaş grubunun her üçünde de şiddet ölümleri, ölümlerin hakim şeklidir. Erkek kadın olarak ayrılmışlardır, kadın erkek toplam rakamları veriyorum ve bu, hem kadınlar hem de erkekler için doğrudur. Size özet olarak toplamları gösteriyorum. Sadece 60 yaşından sonra ölümlerin yarıdan azı şiddet nedeniyle olur, yaklaşık üçte biri ama şiddet halen dominant sebeptir.

İnsan demografyasında şiddet ölümleri şaşılacak kadar yüksektir. Burada birçok şeye dikkat çekilebilir; bunlardan biri bulaşıcı hastalıkların avcı-toplayıcı gruplar için daha az önemli olmasıdır, bunlar çok ilkel avcı-toplayıcıdır, Ache Kabilesi. Okumalarınızdan birisi onların kendi tarifi ile kendi yaşam şekillerini ve karşılaştıkları tehlikeleri anlatır—bulaşıcı hastalıkların daha az önemli olması nüfus yoğunluğunun çok düşük olması ile ilgilidir. Yani hastalıklar bireyden bireye geçemez. Daha sonra öğreneceğimiz gibi nüfus yoğunluğu, özellikle de yeni doğanlar arasında, insanların hastalıkları birbirlerine bulaştıracakları kadar arttıkça, artar—hastalıklar oldukça yaygındır.

Buradan fark edeceğimiz bir başka şey, yeni doğan grubunda, 0–3 yaş arasında, 131 ölüm vardır ve bu yetişkinliğin 45 yılında olandan daha fazla ölümdür, burada 126 kişi ölmektedir. Yani bebeklikteki ölümler ki yılda 50, yetişkinlikteki ölümlerin 15 katıdır. Burada kataloglanan 383 kişiden sadece 7 tanesi yaşlılıktan öldü. Her biri diğer

belirlenebilir sebeplerden öldüler. Şiddetin önemine dair bu bilgiyi verince ki bu savaştan daha ötesini içerir, fakat hayvanlardan kaynaklanan ölümleri—hayvanlar tarafından yenmeyi içermez çünkü bunlar kaza olarak sınıflandırılmıştır.

Şempanzelerde savaşlar hakkında epeyce konuşmuştuk, şempanze savaşlarını hatırlıyorsunuzdur, şimdi insan savaşlarını konuşalım, Önce savaşı tarif edelim: Savaş bir grubun diğer bir grup üyesini kasten öldürmesidir. Öldürme olayı sadece öldürülenin diğer bir grubun üyesi olmasındandır, yoksa bireyler arasında daha önceki bir anlaşmazlık olmasından değil. Bu bir grup olayıdır ve birbirlerini öldürmeleri farklı gruplarda olmalarındandır.

İlkel zamanlardaki insanların toplumsal sistemleri, siyaseten doğru olmaya çalışan bazı çevrelerde 'ilkel' terimini kullanmamanız gerekir. Ancak ben onu, orijinal şekliyle insanların binlerce milyonlarca—binlerce- birkaç bin ya da milyonlarca yıllık yaşamına yakın anlamda kullanırım. Bu, insanlığın ilk şeklidir. O zamanlar boyunca biz kabile grupları şeklinde yaşıyorduk (tekraren, çoğu memelide erkeklerin yalnız yaşadığını söylemiştik), güçlü bir erkek birlikteliği vardı, statü rekabeti söz konusuydu, çok grup içi şiddet vardı, dişiler için rekabet ve onlara karşı şiddet söz konusuydu. Bilebildiğimiz her şey bize insanların bu özelliklerle geriye gidebildiğimiz en eski zamandan beri topluluk halinde yaşadığını söylemektedir. Şimdi bu şempanzelerde olanlarla aynıdır.

Arkeolojik veriler, erken tarım zamanlarında küçük ve birbirinden uzak yerleşmelerde yaşadığımızı göstermektedir. Bunlarda ortalama büyüklük, şempanzelerin bugünkü büyüklüğü olan yaklaşık 40 birey kadardı. Topluluğun büyüklüğü değişmektedir ama arkeologlar bazı yerleri kazdıklarında ortalama böyle bir rakama ulaşmışlardır. Şimdi yaşayan insanları araştıran antropologlar en küçük siyasi otonomiye sahip insan grubunun bir lider eşliğinde 20–50 kişi arasındaki bir topluluk olduğunu buldular. Bunun için kullandıkları uygun antropoloji terimi 'kafile'dir. Tekrar söyleyelim, bu, şempanze topluluğu ile aynı büyüklüktedir.

Size anlatmıştım şempanzelerde grup içi şiddet bir vur-kaç işiydi. Bir topluluktaki küçük bir grup şempanze sınırları kontrol ediyordu, onlar izole olmuş bir birey gördüler, çok küçük bir grup, hatta daha iyisi diğer topluluktan tek bir birey gördüler ve ona saldırdılar. Antropologlar bize ilkel savaşların da aynı karakterde olduğunu söylemektedir. Şimdiki ilkel gruplar arasında savaşın en yaygın şekline baskın ve tuzak adı verilir ve toplumlar bir birlerine sürekli olarak bu vur-kaç baskınlarını yaparlar ve diğer grubun yalnız bir üyesini yakalamak için tuzaklar kurarlar.

Borneo'da bir süre kelle avcıları arasında yaşamıştım. Görünüşte o zaman kelle avcısı değillerdi ve onlar için gidip komşu topluluktan bir çocuk bulmak tamamen kabul edilebilir bir şeydi—aynı kabile her şey aynı ama komşu topluluk, nehir boyunca oynayan çocuklar, onu yakalayıp kafatasını yüzüyorlardı ve tavan araları bu kafatasları ile dekore edilmişti. Bütün bir topluluk başka bir toplulukla kavga ediyordu fakat bireyleri bulmak için baskınlar yapıyordu, yakalananın çocuk mu yetişkin mi olduğunun hiçbir önemi yoktu.

Ölümcül baskınlar yapan şempanze toplulukları ile insan savaşları arasında çok fazla benzerlikler görebilirsiniz. Bunu nasıl değerlendirmek gerekiyor? İki ihtimal var: Ya şempanze savaşlarına sebep olan şeylerin insan savaşlarına da sebep olduğunu

düşünürsünüz ya da birçok ütöpik kişinin yaptığı gibi bunların farklı olduğunu, insan savaşlarının şempanzelerinkiyle herhangi bir alakası olmadığını düşünürsünüz.

Bunu doğrulamanın ya da yanlışlamanın yollarından birisi tarihe bakmaktır. Söyleyebildiğimiz kadarıyla eğer insan savaşlarının farklı sebepleri varsa ve biz şempanzelerin onu yaptığından eminsek ve biz onlardan ayrılmadan önce onların atalarının da bunu yaptığını varsayarsak, ancak bunu gerçekten bilmiyoruz, fakat şempanzelerin bunu yaptığını kabul edersek, sonra insanlık tarihi boyunca bizim bunu yapmayı bıraktığımız bir dönem bulmamız gerekmektedir. Sonra daha sonraki bir zamanda onu yapmaya tekrar başladık ama bu sefer şempanzelerin sebeplerinden tamamen farklı sebepler için. Bu soruya yanıt bulabilmek için strateji, geriye, tarihe gidip, arkeolojik ya da antropolojik her ne veri bulabiliyorsak şu sorunun cevabını aramaktır: insanlık tarihinde toplumlararası savaşların olmadığı bir dönem var mıdır?

Araştırmacılar savaşların çok değişik nedenleri olduğunu düşünmektedir—savaşları tarımın başlattığını düşünenler vardır çünkü arazi değerlenmişti ya da özel mülk olmuştu. İnsanlar birbirlerinin özel mülklerini almak istediler ya da hükümetler, modern devlet hükümetleri ya da çokça duyacağınız gibi bunun modernlikle bir ilgisi vardır, yani medeniyet bir şekilde ilk insanların, mükemmel olan ve savaş yapmayan ilk insanların temiz doğasını yok etti.

Tarih öncesi insanların durumu neydi? Kardeş bir alt türün yaşadığı Neandartel döneme geri gidip- ki o dönemde yaşayanlar bildiğiniz gibi güçlü bir kas sistemine ve kemiklere sahipti, kesinlikle güçlü karakterlerdi. Bunların mezarlıklarını çalıştığınızda Neandartel iskeletlerinin % 40'ının kafa yaralanması olduğunu görürsünüz. Bunu nasıl anlamlandırabilirsiniz? Onlar ya çok sakar ve kaza yapma eğilimliydi--ve her zaman başlarının üstüne düşmeyi beceriyorlardı—şimdiye kadar bildiğimiz kadarıyla ağaçlara çok tırmanmıyorlardı baş aşağı asılıp düşmüyorlardı ya da çokça kovalamaca ve başa vurmalar vardı.

Neandartel insanı değil de, Homo Sapiens'ler, en erken insan gömüleri ki bunlar henüz tamamen yok olmamışlardır, 20,000–35,000 yıl öncesindedirler ve bunları kazdığınız zaman ne bulursunuz? Mızrak izi kalıntıları, kafatası yarıkları, küçük izler v.s, vs. görülür. Bu gömü alanları arkeologların baktığı her yerde bulunuyordu. Bunların en önemlileri İtalya, Fransa, Mısır ve Çekoslovakya'da bulunur çünkü arkeologlar buralarda kazı yapmıştı.

Sudan'da 13,000 yaşındaki bir mezarlıkta iskeletlerin % 40'ı mızrak ya da ok izleri taşır. Yaralar—orada gömülü çocuklar vardı-- çocuklarda görülen yara izlerinin tamamı baş ya da boyundaki öldürücü darbe izleridir. Bu sadece korkunç bir olayla ilgili bir gömü alanı değildi, burası birkaç nesil boyunca kullanılmıştı. Sürekli kullanılan bir mezarlıktı ve buradaki yetişkinlerin çoğu sadece ölümcül yara izlerine değil, aynı zamanda önceki çatışmalardan iyileşmiş kemik ve kafatası kırık izlerine de sahipti. Yani hem daha önceki bir çatışmadan iyileşmiş bir yara izi hem de şimdi ölümüne sebep olan yara izlerini görürsünüz. Bireyler çok sayıda çatışmaya giriyordu: Bir iskelette yaklaşık 20 yara izi vardı. Yani tam 13,000 yıl sonra halen görebileceğiniz bir kemik kırığı ve yumuşak doku zedelenmelerini bilmenin bir yolunu henüz bilemiyoruz.

Modern zamanlara geldiğinizde ama Helen tarih öncesi dönemdeyiz—yani herhangi bir yazılı kaynağa henüz sahip olmadığımız dönem—medeniyet diye isimlendireceğiniz bir şey henüz yokken-- bu tür şeylerin bir stili de vardı ve kültür kesinlikle gelişmekteydi. Almanya’da bir Orta Taş Çağı sadece 5,000–10,000 yaşında iki grup kafatası bulunmuştur. Onlar bir sepetteki yumurtalar gibi özenle yerleştirilmişlerdi. Onlar, vücutlarından ayrılan erkek, kadın ve çocuk başlarına aitti. Bunların çoğunda kafatasına balta vb. ile açılmış birçok delik vardı. Bunun resmini göstermezler fakat onun modern bir şekli şudur. Şu aslında Tayland’dandır, kafatasları şu şekilde düzenlenir. Bu resmin amacı tamamen farklıdır.

Kaçınız buz adamı hatırlıyor? Alplerde donu çözülen adam: hepiniz bunun farkındadır. 1991’de Alplerdeki buzulların birisinin içerisinden 5,300 yıl önce ölmüş bir taş çağı adamı çıktı. En azından birçoğunuzun bildiği gibi basında çok çıkmıştı ve ‘buz adam’ olarak isimlendirilmişti. Buzulun eriyip, onu serbest bırakması için 5,300 yıl seçtiğine göre, o, dağın yüksek bir yerinde olmuş olmalıdır. Onun Alpleri geçmeye çalışırken öldüğü—donarak öldüğü—ve buzula sıkışıp kaldığı ve 5,000 yıl sonra aşağıya geldiği kabul edilmektedir. Akademik araştırmacılar 10 yıl boyunca onun dağı geçmeye çalışırken donarak öldüğünü düşündü. Sonunda bilim adamları vücudun tam bir CAT taramasını yaptı. Tahmin edin ne oldu? 2 cm’lik taş bir ok kürek kemiğini yarıp geçmiş ve omzuna 6 cm gömülmüştü. Arkadan bir okla vurulmuştu ve iç kanamadan ölmüştü. Yine bir şiddet ölümü.

Daha yeni bir zamana gelirsiniz, M.S. yaklaşık 1325 yılından kalma bir yerli Amerikan yerleşmesindeki—yani Batılılarla temasa geçmeden 200 yıl öncesinde, bir güçlendirme hendeğinde 500 adam, kadın ve çocuk kalıntısı bulundu. Yine bu çok güzel bir resim değil fakat tekrar görünen o ki bu kurbanların baş derileri yüzülmüştü, sakat edilmişlerdi ve özel bir şey olarak gömülmeden önce birkaç ay boyunca leş hayvanlarına bırakılmışlardı. Tekrar söyleyelim bu cezalandırmanın, saygısızlığın ya da her neyse onun bir şekliydi. Burada sadece kurbanlar katledilmedi, vücutları kesildi, belki önce kesildi sonra öldürüldü ve sonra bunlar yemesi için yırtıcılara bırakıldı ve sonunda gömüldüler.

Kısaca Arkeoloji, iyi çalışılmış bütün bölgelerde geçen 10,000 yıl boyunca savaşların olduğunu belgelemiştir. Bu kazabildiğiniz alanlardır. Bir diğer şey şimdi yaşayan insanlara bakıp kaçının gerçekten barışçıl olduğunu sorgulamaktır. Burası antropologların işi, arkeologlardan devraldığı yerdir. Antropologlar, bilinen bütün toplumların % 90-95’inin savaş yaptığını buldular. 50 toplumdan oluşan bir örnekte 45’inin sıkça savaştığı görüldü. 4’ü herhangi bir savaşa karışmamıştı çünkü son zamanlarda savaş sonucu yerlerinden izole sığınma alanlarına sürülmüşlerdi ve diğer topluluklarla fazla bağları yoktu.

İçinizde Peru’da Titicaca Gölü’nde Aymara yerlilerinin olduğu yere gitmiş olan var mı? Burası önemli bir turist alanıdır. Titikaka Gölü’nün ortasında bir ada vardır ve orada çok barışçıl insanlar yaşar, kamışlardan beslenirler, kavga edecek kimse yoktur. Ana karadan savaşlarla atılmışlardı ve bu yüzden izole olmuşlardı, böylece gruplardan biri—onların savaşa gittiklerini görmedik çünkü buna imkân yoktu. Gruplardan ‘barışçıl’ olarak kabul edilen birisi, Kaliforniya’da Sierra Nevada dağlarındaki Moonachie, bunlara barışçıl diyorlardı çünkü bunlar nadiren savaşlılardı.

Bir başa çalışmada ilkel toplumların % 66'sının her yıl savaşa karıştıkları tespit edildi. % 75'i en azından her iki yılda bir ve % 90 kadarı her beş yılda bir en az bir kere savaşa girmiştir. Yani ilkel toplumların çok da barışçıl olmadıklarının kanıtı gittikçe artmaktadır. Yeni Gine'nin Dani kabilesi beş buçuk ayda 7 tam savaş ve 9 baskın yapmıştır. Bir antropolog orada oturup saymıştır ve bulduğu rakam budur. Venezuela'da Bir Yanomamo köyü, 15 ayda 25 baskın yapmıştır. A.B.D'nin batısında yerli kabilelerin % 86'sı yılda bir kere baskına gitmiş ya da baskına karşı gelmiştir.

Şimdi genellikle daha barışçıl olan topluluklara gelirsiniz, Malezya'da bir grup vardır. Semailer olarak adlandırılırlar, 2. Dünya Savaşı sırasında, bildiğiniz gibi Japonya Malezya'yı işgal etti ve İngilizler Japonlara karşı bir şekilde bir gerilla hareketi başlatmıştı. Bu kabile üyeleri İngilizler tarafından savaşmak üzere askere alınmışlardı, özür dilerim bu daha sonraydı, onlar sözde komünist gerilla ayaklanmalarına karşı gözcü olarak savaşa alınmışlardı. Gerillalar kendi akrabalarından bazılarını öldürdükten sonra, daha önce savaşçı olarak bilinmemelerine rağmen, olağanüstü savaşçı haline geldiler: Bir Semai yaşlısı şöyle dedi: 'Öldürdük, öldürdük, öldürdük. Malaylar cesetleri soyardı fakat biz bir şey istemedik, sadece öldürmeyi düşündük, Woooow, kandan sarhoş olmuştuk.'

Başka birçok kültürde de olduğu gibi, onların kültürünün bir şekilde savaş gibi öldürme durumlarını bastırıldığını fakat kültürel kontrolün kalkması durumunda, boom, içgüdü bütün şiddeti ile ortaya çıktığını görüyoruz, son sürat, neredeyse hemen. Bunu başka birçok kültürde de görürüz. İnsanların son zamanlara kadar uzun zaman bir arada yaşadığı Yugoslavya'da aniden, booom, insanlar birbirlerini öldürmeye başladılar. Almanlar—1920'lerdeki Büyük Bunalım yıllarından hemen önce yeryüzünde bilimde, eğitimde en medeni ülke olan Almanya neredeyse aniden yabanileşti. Sanırım bunlar gösteriyor ki içimizde patlamaya hazır bir şey vardır. Kültür bunu bastırır fakat demagoglar buraya nasıl parmak basacaklarını ve onları tahrik ederek bizi nasıl şempanze zamanlarına götüreceklerini bilirler.

Hepiniz Yale Üniversitesinin Kombodya soykırımını araştırmak için bir merkez kurduğunu bilirsiniz, Kaombodyalı olarak bilinen bir grup insan ikiye ayrıldı ve soykırım korkunçtu. Kaçınız *The Killing Fields* adlı filmi gördü? Kaçınız Kombodya Soykırımını biliyorsunuz? Evet, çoğunuz, fakat hepiniz değil, bu en son, en korkunç öldürmelerden birisiydi.

Bu öldürme, olan şey şudur ki bir grup diğer grubu insan olarak kabul etmez ve eğer ilkel zaman dillerine bakarsanız, insan için kullanılan kelimenin kendi grupları her neyse kendi grupları için kullanılanla aynı olduğunu görürsünüz. Amerikan yerlilerinde de benzer bir durum vardı.

18 Mart 1690'dan kalan iyi bir rapor vardır. Salmon Falls, New Hampshire'da Mercy Short diye bir kız vardı. Abenaki yerlileri, o zaman 1690'da Mercy Short'un sınır boyundaki evine baskın yaptı. Mercy onları anne-babasını ve kardeşlerinden 3'ünü öldürürken gördü. Uzun bir kış boyunca onu esir edenlerle birlikte Kanada'ya götürüldü, onu yakalayanlar bir anlamda onu Kanada'ya kaçırdılar. Bu gidiş sırasında Mercy 5 yaşındaki bir çocuğun parçalara ayrıldığını ve genç bir kızın başının derisinin yüzüldüğünü ve elleri bağlı bir şekilde başka bir tutsağın kazığa bağlandığını; üzerinin çıkarıldığını, ateşle işkence edildiğini sonra da Abenaki üyeleri 'etrafında dans etti ve her seferinde bıçaklarıyla çıplak kaburgalarından bir parça kopararak

kaniyla beraber onun yüzüne fırlattılar.' Hatırlayın bu elleri bağlı olan bir tutsaktır ve onlara yönelen bir tehdit söz konusu değildi.

İşte bu, bu diğer grupların insan olarak görülmediğinin açık bir işaretiydi. Bütün şempanzelerin grup içerisindekilere karşı bir yaklaşımı vardı ve dışarıdan olanlara farklı yaklaşımı vardı. Daha önce size söylediğim gibi grup içerisinde erkek-erkeğe ya da erkek-dişiye olan şiddet eylemleri hiçbir zaman ölümle sonuçlanmıyordu, fakat dışarıdan birisine karşı bu kavgalar her zaman ölümle sonuçlanırdı.

Şimdi bunu nasıl değerlendirmeliyiz? Eski Amerika'dan çok ilginç bir hikâye vardır. Aslında Amerika'ya ismini veren Amerigo Vespucci ve Amerika'nın Kolumbus tarafından 1492'de keşfedildiğini biliyorsunuz. 10 yıl sonra kıtayı keşfetmeye çalışıyorlardı ve o çalışmalardan biri Güney Amerika kıyısı boyunca yapılıyordu. Yerel kabilelerle kondağa geçmişti ve gemisinde bir çevirmen vardı. Kolumbus bazı yerlileri Avrupa'ya getirmişti ve bunlar bir çeşit çeviri yapabiliyorlardı. Avrupalılardan ne kadar farklı oldukları onun çok ilgisini çekiyordu.

"Evlilikleri tek bir kadınla değil istedikleri kadar çok kadınla olurdu ve pek de tören yapılmazdı, yani resmi olarak evlenmezlerdi ve 10 kadınla evli bir adamı tanıyorduk. Çok doğurgan insanlardır [çok çocukları olduğu anlamında], fakat mirasları yoktur çünkü onların malı mülkü yoktu." Doğumlar bile sancısızdır: "Doğuran kadın bizimkiler gibi herhangi bir tören yapmaz, her şey yerler, aynı gün tarlaya çalışmaya giderler ve yıkanır ve öyle görünüyor ki doğurdıklarını da zar zor fark ederler." Doğum yapmak, şimdi 1550'lerde nelerle uğraşmak durumunda olduğunu görebiliyorsunuz, geç Rönesans tavrı, siyaset bilimi teorisi. O zamanlar çokça olan toplumlar arasındaki savaşa sebep olan şey neydi?

Önemli konulardan biri orijinal günahı, bunlar çok dindar insanlardı ve Havva'nın elmayı yemesinin cezası neydi? Doğum sancısı, doğumdaki şiddetli sancı, burada doğumda hiç acı duymayan insanlar vardı ve bunu şiirsel buluyordu. Orijinal günah onlarda gözleniyor muydu? İşte bu onun düşünmediği bir şeydi.

Ayrıca O, şöyle diyordu: "Onlar çok uzun yaşayan insanlardır ve silsilelerine göre, 4 nesil boyunca yaşayan çok adam tanıyoruz" Yani yaklaşık 80 yıl. Burada neden bahsediyor? Tekrar söyleyelim İncil'de: yaşam süresi, yaşam süresi ne kadardır? 70 yıl, 4 nesli buna sığdırmak oldukça zordur, yani demek istiyor ki bunlar Avrupalılar gibi değillerdir. O devamla onların medeniyetinin-ya da medeniyetsizliğinin, hangisini kabul ederseniz, şaşılacak taraflarını anlatır.

Fakat şöyle der: "Onlar savaş sever insanlardı ve savaştıklarında bunu zalimce yaparlar, savaş alanının en güzel yerlerine kendi ölümlerini gömerler ve düşman ölümlerini kesip yerler. Onlardan biri 200 kişinin etinden yediğini bana itiraf etti." Vespucci konuşmaya devam ediyor: "Onların savaşın ve kargaşanın sebepleri gibi görünen malı mülkü olmadığı, efendi ya da kralları olmadığı, kazanç elde etmek için ya da yönetmek için arzusu olmadığı için savaşları ve vahşetleri hakkında en şaşırtıcı şey onlar için bir sebep bulamamamızdır." Yine geç Rönesans dönemi ve siyaset bilimi teorisi. Savaş ve kargaşanın sebeplerini bize söylemelerini istediğimizde bize bu savaşın uzun zaman önce başladığı ve atalarından ölenlerinin öcünü almak istediklerinden başka bir sebep söylemezler." Oldukça ilginç bir metin, Vespucci'nin düşüncesi, savaşa, tamamen şeytana götüren orijinal günahın sebep olduğu ve

sonra siyasi nedenler, insanların güç elde etmeye karşı arzuları vardır vs. ve bütün bu savaflara bunlar sebep olur ve bunların hiç biri Güney Amerika yerlilerine uymaz.

Bu savaflara neyin sebep olduğunun yanıtı bir modern antropoloji çalışmasından gelir. Venezüella ve Brezilya'da Yanomamo kabilesi çok şiddet eğilimli bir kabiledir ve *The Fierce People* isimli kitap bunları anlatır. Bunlar savaşı çok sever, Venezüella ve Brezilya sınırında yaşarlar; neredeyse sürekli savaşırlar, ancak neyin peşindedirler? Yanomamo köylüleri kimsenin yaşamadığı geniş topraklar tarafından çevrelenmiştir. Buralarda hiçbir yerleşme yoktur. Genişleyebilecekleri çok fazla topraklar vardır. Belki Napoleon Chagnon ismini duymuşsunuzdur, Yanomamo kabilesini çalışan antropolog, kabileler arasındaki savaşın kesin bir öç almak ve kadın kaçırmak için yapıldığına inanmaktadır.

Bunu daha önce görmüştük sanki, fakat tekrar şempanzelerde olduğu gibi ilkel savaflarda kadınlar kaçırdıkları gibi, öldürülürler de ve modern toplumlarda olduğu gibi bu ilkel kabilelerin çoğunda yiyecek bulmaktaki zorluklar savaşın bir sebebi değil, sonucuymdu. Günlük işler savaflar tarafından kesintiye uğratılıyordu ve bu nedenle yiyecek bulmakta zorlanıyorlardı.

Bütün bu zamanları ve insanları ele alan arkeolojik ve antropolojik çalışmalarda insanların gerçek bir yazı sistemi yoktur. Bir bakıma bunlar tarih öncesidir. Yazılı döneme geldiğimizde şiddetin kayıtları çok sıcak ve ağır bir şekilde bize ulaşır. Ölümleri inceleyebileceğimiz ilk şey askeri tarihimizdir. Çin, Yunan ve Romalıların ilk kayıtları savaflar ve savaşçı krallar hakkındadır. Maya yazıtlarının çoğu şecereleri, biyografileri ve Maya krallarının askeri faaliyetlerini konu edinmektedir. Mısırın ilk hiyeroglif yazıtları Mısır'ın ilk firavunlarının zaferlerinin kayıdır. Çivi yazısının İlk dünyevi literatürü ya da tarihi, Sümerlerin savaşçı kralı Gılgamış'ın maceralarını anlatır.

İlk uygarlıkların aşırı savaş severlikleri İncil'de açıkça ortaya konulmuştur. İncil'i okuyun, benim vermek istediğim bütün mesajı oradan alırsınız. Eski Lahit'in ilk yazılı bölümü Yahudi'lerin Vaat edilmiş toprakları barbarca nasıl ele geçirdiğini anlatır. No: 31:7–18. İsraililer yasakları getiren 10 Emir'i aldılar. Öldürmeyeceksin. Sonra gidip çok çok fazla insanı öldürerek Filistin'i aldılar. Tanrı Musa'ya emrettiği gibi Midianit'lere karşı savaş açtılar—benim favori metinlerimden birisi budur: 'Tanrı Musa'ya emrettiği gibi Midianit'lere karşı savaş açtılar ve onların bütün erkeklerini öldürdüler. Ancak İsraililer Midianit'lerin kadınlarını, çocukları ile birlikte esir aldılar.'

Musa bunu öğrendiğinde—kaptanlar geri geldi ve göğüslerini kabartarak 'büyük bir zafer kazandık bütün erkekleri öldürdük ve kadın ve çocukları esir aldık' dediler. Musa onlara kızdı ve 'Bütün kadınların canını bağışladınız. İsraililerin Tanrıya sadakatsizliğine sebep olan neden onlardır Bu yüzden, bütün erkek çocukları ve erkeklerle cinsel ilişki yaşamış bütün kadınları katledin. Ancak bir erkekle cinsel ilişki yaşamamış kızları affedin ve kendinize alın' dedi. Bu bize çocuklu dişilere karşı şiddet uygulayan ama genç dişilerin transfer edilmesine izin veren Şempanzeleri hatırlatır.

Jericho'nun kaybedilmesinden sonra İsraililer şöyle der: "şehirde yaşayan bütün yaratıkları kılıçtan geçirin, erkek, genç ve yaşlı kadınlar, öküzler, koyunlar ve eşekler dahil. " daha sonra Ai'ye saldırdılar "Orada o gün Ai'nin bütün nüfusu olan 12, 000

kadın ve erkek katledildi." Açık olan, oldukça şaşırtıcı olan bunun 10 Emir'den hemen sonra olmasıdır ve olan şey aslında aynen şempanzelerdeki gibi-bir grup olarak ve açıkça On Emir—grubun içine uygulandı 'Öldürmeyeceksin' aynen şempanzelerde olduğu gibi. Ancak dış gruplara karşı—eğer onları öldürmüyorsan Tanrı'nın emirlerine uymuyorsundur.

Şimdiki modern zamanlara geldiğimizde bu şiddet şempanzelere ya da ilkel insan topluluklarına kıyasla korkunç bir hızla artarak devam eder. Size bir meşhur olayı anlatacağım, kaçınız Nanking'in tecavüzünü bilir? Yine, hepiniz değil, hepiniz bu anlatacaklarımı bilmelisiniz çünkü bunlar çok önemli şeylerdir.

Bu anlatacağım 2. Dünya Savaşı sırasında olan bir olaydır, sanırım 1937'de. Japonlar Çin'i işgal etmeye çalışıyordu ve orası büyük bir yerdi ve engelleniyorlardı çünkü Japonya küçük bir ülkedir ve Çin çok büyük bir ülkedir ve orayı işgal etmek kolay bir iş değildir. Fakat Yangtze Irmağı güneyindeki Nanking kentini ele geçirmişlerdi. Japonlar çok kısa bir süre içerisinde 350,000 insanı katlettiler. Bu çok şaşırtıcı bir rakamdır çünkü Nanking'in toplam nüfusu yaklaşık 650,000'di ve yüz binlercesi zaten oradan kaçmıştı. Kısaca bulabildikleri bütün Çinlileri öldürmüşlerdi, aynen İncil'deki hikâyeler ya da şempanze hikâyeleri gibi

Bir Japon gazete muhabiri Çinli mahkûmların şehri çevreleyen duvarların üzerinde süngülendiğini izlemiştir. "Mahkûmlar birer birer duvarın dış tarafına düştü. Her tarafa kan fışkıırıyordu. Kan dondurucu atmosfer insanın tüylerini diken diken ediyordu ve kol ve bacakları korkudan titriyordu." Bu gazeteci sadece Japon tarafından bakıyor ve göreceğiz, Nazi kaynaklarına bakacağız çünkü Çin kaynakları abartmış falan olabilir. Fakat ne Japon ne de Nazi kaynakları abartıyordu.

Bir başka Japon savaş muhabiri ölümlerin Samurai stili boyun vurma şeklinde yapıldığı başka bir yeri tarif etti: "İkinci sıradakiler, kendi başları vurulmadan önce öndekileri nehre atmaya zorlandılar. Katliam sabahtan geceye kadar durmaksızın devam etti fakat bu şekilde ancak, 2,000 kişi öldürebilmişlerdi. İkinci gün bu şekilde öldürmekten yorgun düşünce, otomatik tüfekleri hazırladılar. Katliam o kadar büyüktü ki Japon General inanılmaz sayıdaki cesetleri gömecek yeterli derinlikte hendek olmadığından şikâyetçiydi."

On binlerce Çinli kadına çoğunlukla okullarda ve manastırlarda tecavüz edildi. Diğer binlercesi seks kölesi yapıldı-bu kadınlar Japonlar tarafından 'halk tuvaleti' denilen yerlerde fahişelik yapmaya zorlandılar. Birçok asker tecavüzün de ötesine geçerek, kadınların bağırsaklarını çıkarttı, memelerini dilimlediler ve onları canlı canlı duvara çivilediler. Babalar kızlarına ve oğullar annelerine tecavüz etmeye zorlandılar. Sadece canlı canlı gömülmeler, hadım etmeler, organların oyulması ve kızartmalar değil, aynı zamanda demir halkalarla dilinden asmak ya da insanları bellerine kadar toprağa gömerek Alman Çaban köpeklerinin parçalamasını seyretmek gibi insanlık dışı işkenceler uygulandı. Manzara o kadar vahimdi ki şehirdeki Naziler bile dehşet içinde kalmıştı.

Japonlar Singapur'u aldıklarında Pearl Harbor'dan hemen sonra 20,000'den çok Çinliyi vurdular, başlarını kestiler ya da boyunlarını vurarak katlettiler. İşte bu size modern zamanlardan bir örnektir ve size şunu göstermek içindir: içimizde başka bir grubun üyelerini öldürmek istememize sebep olan her ne varsa, adına kontrol, ya da

medeniyet dediğimiz şey tarafından engellenir ve bu engelleme ortadan kalkarsa şiddetin boyutu inanılmaz olabilir.

Sonuç şudur ki savaşlar bütün insan topluluklarının bütün tarih boyunca görülen bir karakteridir. Şempanze davranışlarının ve bizim davranışlarımızın kesintiye uğradığı bir tarihi dönemi, bir örnek zaman dilimini bulmak zordur. Yani tekrar söyleyelim, şempanze savaşlarına neyin sebep olduğunu düşünüyorsanız muhtemelen insan savaşları için de aynı şeyi düşünmek zorundasınız.

Size Güney Amerika'da Ache kabilesinden bir örnek verdim ve bir kabilenin yaşadıkları karakteristik olabilir ya da olmayabilir. Bu, Lawrence Keeley'nin *War Before Civilization*, isimli kitabındadır ve size verdiğim bilgilerin birçoğu bu kitaptandır. O'nun yaptığı şey şudur: hiç kimsenin şimdiye kadar toplamadığı kadar veriyi topladı ve savaşlardan ölen insanların yüzdelerini hesapladı. Şu savaşlardan ölenlerin yüzde oranıdır—şurası erkeklerdir ve şurası bütün ölümlerin toplamıdır ve bunlar verilerine sahip olduğumuz farklı kabilelerdendir.

Göreceğiniz gibi rakamlar—erkeklerin rakamları ölümlerin % 50 ya da % 60'ının bu savaşlardan olduğunu gösterir. Ve bütün herkesin dahil olduğu rakam ki o da şudur, biraz daha küçüktür, ölümlerin beşte biri ya da altıda biri, % 15-20'si kadar ama ölümlerin % 40'ına kadar yukarıya gidiyor. Bu grafikte anlatmak istediği şey işte ilkel savaşlar, şu koyu renkli şerit, ilkel savaşlar olarak isimlendirildi ve beyaz şerit medeni dönemleri gösterir ve medeni dönem herhangi bir devletin olduğu dönemdir, Aztekler gibi, onların bir devleti vardı ve bunlardan birisi Azteklerdir.

Sahip olduğumuz verilerden—2. Dünya Savaşını ya da son zamanların inanılmaz savaşlarını düşününce ve bütün teknolojimiz savalara adanmış olduğunu görünce—olan şey şudur ki şimdi eskinden olduğundan çok daha fazla insan savaşlarda ölmektedir. Ancak insan nüfusu çok fazla arttığı için, oransal olarak bu ölümler çok fazla değildir; üstelik savaşlar şimdi daha az sıklıkla olur. İkel savaşlarda olduğu gibi sürekli ayaklanmalar olmaktansa şimdi herhangi iki grubun birbiri ile savaşması arasında 10-15 yıl gibi bir zaman geçmektedir.

Bu verilerden onun gösterdiği şeylerden birisi--medeni savaşlar ki Azteklerdir, 18. yüzyılda Fransa'nın Napolyon savaşları, 1870 savaşı, 17. yüzyılda Batı Avrupa, 1600'lerde çok fazla sayıda savaş, A.B.D ve İngiltere 20. yüzyılda, 1. ve 2. Dünya Savaşları vs. onun söyleyebildiği kadarıyla bütün bu savaşların sebep olduğu ölümlerin oranı azalmaktadır.

İnsanlık tarihine bakmanın iyi yollarından birisi insanların bir eğilimi, isterseniz buna içgüdü deyin, vardır ve böylece grup içimdekileri tanıyabilir ve bunun dışında kalan herkes grup dışındadır. Bu grup içi olma durumu milliyet, din, deri rengi ya da dil olabilir. Dil, Kanada ve Belçika'da ve başka birçok yerde çatışmaların ana kaynağıdır, neredeyse her şey grup içi ve grup dışı ayırımında kullanılabilir. Yale, Harvard'a karşı olabilir ya da Berkeley Koleji, Calhoun Kolejine karşı olabilir ya da Red Sox, Red Sox taraftarları. İngilizler ki genellikle medeni insanlardır, futbol stadyumlarına giderler ve birbirlerini öldürmeye başlarlar.

İnsanların grup içi ve grup dışını tanıma konusunda müthiş bir isteği vardır. Biz şimdilerde bir şirketin reklamını yapmak için para bile verimiz, çünkü bir grup üyeliğine benzeyen her şey semboldür, insanlar buna bayılır, ve bir şapkaya ya da bir takımın

ismine sahip olmak için para ödeyecektir, hatta üzerlerinde şirket isimleri var. Grup içerisindekilere ve grup dışındakilere karşı çok farklı tavırlarımız vardır. Öyle görünüyor ki bu bizim içimizde halen devam ediyor, halen bizde bu vardır. Fakat zaman geçtikçe, artan iletişim ve eğitim nedeniyle grup içi dediğimiz şey büyümektedir.

Öncelikle sizin küçük köyünüz vardı, 40 kişilik küçük bir köy, sonra belki de 1,000 kişilik bir kabile etrafında organize oldular ve yavaşça büyüdüler. Eğer Avrupa tarihini okursanız, çok küçük şehirler vardı, mesela şehir devletleri ile Yunanistan, bütün bir şehir içerisindeki bölmeleriyle beraber bir aile olarak düşünülürdü. Rönesans İtalya'sında bir birini öldüren Medici ve Pazzi vardı, şehir içinde aileler fakat bunlar yavaşça büyüdü. Sonra ulus devletlere gelirsiniz ve bunlar büyüdükçe savaşlar azalır çünkü insanlar mesela Fransa'da birbirleriyle savaşmazlar ama Fransa, Almanya ile çok büyük bir savaşa girişebilir.

İnsanların 'biz' diye isimlendirdiği grup gittikçe büyür, savaşların sıklığı azalır, ancak şimdi birbiriyle savaşan çok fazla sayıda insan olduğu için savaşlar sayıca gittikçe daha fazla ölüme sebep olur. Muhtemelen, bu iyimser bir yaklaşımdır ki birbirimize bağlılığımız daha arttıkça ve daha çok insanı 'biz' olarak kabul ettikçe ve daha az insanı 'onlar' olarak tanımladıkça, bu davranış yavaş yavaş yok olacaktır. Fakat bu sadece bir tahminden ibarettir.

Bu verilerin çoğunu toplamış olan Keeley kendi özetini de yapmıştır. Tekrar, bu savaşların neden olduğunu anlayamamanın vermiş olduğu hayal kırıklığıyla bu işe bir şekilde biyolojinin karıştığını kabul etmek istememektedir. Seyrekte olsa savaşa yaklaşık 20 yıl boyunca hiç karışmamış olan bazı gruplar bulabildiği için bunun biyoloji ile ilgili olamayacağını iddia etmektedir. Birçok toplum bilimcinin paylaştığı biyolojik görüş bir şekilde—eğer bu biyolojik bir nedenden olsaydı refleks olacaktır. Eğer sizin sinir sisteminiz çökmemişse, bir çekiç ile dizinize vurduğum her zaman ayağınız ileri doğru kalkar ve burada sizin iradeniz yoktur. Onlar, eğer insanların bazı davranışları yapmadığını gözlemleyebiliyorsak bu davranışın içgüdüsel olamayacağını savunmaktadırlar.

Tabii ki bu görüşün yanlışlığı 1910'larda Pavlov tarafından kanıtlandı, hepiniz Pavlov'u biliyorsunuz değil mi? O yemek gibi bir içgüdüğü alır ve bir köpek, bir parça et görür ve salyasını akıtmaya başlar, ve hemen çok hızlı bir şekilde köpeğin eti görmesinden bir dakika önce bir zil çalar ve köpek salyalarını bu sefer zili duyunca akıtmaya başlar. En azından 1910'lardan beri en temel davranışın bile köpeğinki kadar küçük bir beyinle kontrol edilebildiğini biliyoruz, birisinin köpeğin yeme içgüdüğü ya da salyalama içgüdüğü olduğunu söyleyemeyecek olmasına rağmen, tabii ki onların bu içgüdüğü vardır ve köpekler bunu kontrol edebilir.

Size benim köpeğimle ilgili bir hikaye anlatacağım, küçük bir Samoyed ve ben bütün gün işteyim. Ben uzun saatler boyunca çalışırım ve o evdedir ve ben eve geldiğim zaman biraz hayal kırıklığı yaşar. O bütün gün içeridedir ve ben yorgunumdur. Sonra ne olur: ben dizlerimin ve ellerimin üstüne çökerim ve hırıldayarak ona doğru giderim, O hemen işareti alır ve bana doğru gelmeye başlar ve ben ona bir tane vururum, yumuşak bir tokat, sonra o benim elime atılır ve böylece başlarız. Çok eğlenceli zaman geçiririz. Maalesef köpeğim öldü fakat çok iyi vakit geçiriyorduk ve bu süre içerisinde ısıırıyordu, kabarıyordu, tüyleri diken diken oluyordu, kuyruğu kalkıktı,

dişleri görünüyordu ve beni ısırıyordu ben geri kaçırıyordum ve 20 dakika böyle devam ediyorduk ve 50-100 ısırık ve hep o kazanıyordu, sonra ben kazanıyordum, onu öpüyordum. Şimdi uzun yıllarca bunun anlamı, belki bu süreçte on binlerce kere beni yakalamıştı vs., ve tahmin edin ne, bütün bu on binlerce ısırık içerisinde hiçbir zaman benim derime nüfuz etmemiştir.

Okey, bu çok barışçıl bir ev köpeğiydi ve öldürme ile ilgili hiçbir şey bilmiyordu. Hayır, doğru değil. Bir sabah onu dışarı ormanda koşmaya götürdüğümde emin değilim ben mi ona daldım o mu bana daldı ve o bir kuş ya da sincap gördüğünde hemen gider ve ağzında ölü bir kuş ile geri gelirdi, açıkça öldürmüştü, açıkça onun derisini ısırığı belli oluyordu. Çok gururlu, orada ölü bir sincapla yürüyor. O bir hayvandır ve onu kalpten seviyordum fakat onun beyni çok büyük değil ve gerçek içgüdüsel tepkilerin derinliklerine inebilirdi ancak onun beyni onu kontrol edebilecek kadar zekiydi ki sincabı öldürüyordu ama beni öldürmüyor hatta derimi ısırmıyordu bile.

Sanırım buradaki düşünce şudur ki davranışların biyolojik temeli anlatıldığında birçok insan bunun kaçınılmaz olduğunu düşünür. İnsan ırkı kaybedilmiştir, biz asla bir daha değişmeyeceğiz fakat bu anlamsızdır. İnsanlar da şempanzeler gibi, oldukça zekidirler ve yapabiliriz, içgüdülerimiz vardır, İçgüdülerimiz olduğundan kesinlikle eminim, bunun çok kötü şekillerde bazen de iyi şekillerde ortaya çıktığını görürsünüz. Ancak bunu kontrol etmek o kadar da zor değildir. Benim köpeğim bunu yapabiliyordu, siz de yaparsınız.

Bunlar tartışma kısımlarında tartışılabilir iyi başlıklardır. Bazı kişiler aynı zamanda ben, ördek ya da orangutan tecavüzlerini anlattığımda, onları anlatıp, hayvanların bunu yaptığını söylediğimde şöyle bir görüş belirtirler. Şimdilerde doğal olanın iyi olduğu yönünde bir görüş vardır, öyleyse hayvanların yaptığı şey doğaldır bu yüzden de iyidir ve bu yiyeceklere vs. sıçrar. Bu doğal kanun düşüncesi, yani neyin iyi ya da kötü olduğunu doğaya bakarak söyleyebilirsiniz düşüncesi ciddiye alınmamalıdır. Bu da bu konuyu bitirdi, sanırım yeterince şiddet gördünüz.

Şimdi işin diğer tarafına geçmek istiyorum. Tabii ki demografya ölümler ve doğumlardır; bunlar demografyadaki iki önemli şeydir. Bir taraftan insan ölümlerinin temel nedenlerinden birini konuşuyoruz ve şempanzeler ve insanlar arasında açık bazı benzerlikler görüyoruz. Şimdi diğer tarafla ilgili konuşalım, doğumlar ve bu konuda insanlar şempanzelere göre çok çok farklıdır.

Bunu nereden biliyoruz? Şempanzeler demografik anlamda hiçbir zaman başarılı değillerdi. En fazla oldukları zamanda muhtemelen 2 milyon şempanze vardı. Küçük bir Çin kenti 2 milyondur. Şimdi insanlar fazla çoğaldıkları için şempanzelerin alanlarını işgal etmektedirler. Tahminler o yöndedir ki onların sayısı yüz bine düşmüştür; bu en fazla oldukları zamanın % 5'idir. Merkezi Afrika'yla sınırlı kalmışlardır, Merkezi Afrika'nın dışına hiçbir zaman yayılmamışlardır.

Diğer taraftan bildiğiniz gibi insanlar, miyarlarca sayıya ulaşmışlardır, yeryüzünün en uzak bölgelerine yayıldık, Kuzey Kutbundaki buz kütesinden en sıcak çöllere ve ormanlara kadar her yere yayıldık. Şempanzelerden on binlerce kat daha fazla insan vardır ve insanlar yeryüzünde esas olarak her yerde baskın hale gelmişlerdir. Demografik bir bakış açısı ile belki de sormamız gereken ilk soru şudur: neden çok fazla insan ama çok az şempanze vardır?

Size zaman ölçeği hakkında bir ip ucu vereceğim. Biz şempanzelerden yaklaşık 6 milyon yıl önce ayrıldık ve size gösterdiğim gibi—bu ölümlerin başka bir versiyonudur—dikkate almayın bunu. Şunu hatırlayın, soy ağacı şurada, insanların şempanzeler ve bonobolardan ayrıldığı yer burasıdır, kabaca 6 milyon yıl önce. Öyle inanılmaktadır; bu üç grubu oluşturan bireylerin toplam sayısı ayrılma zamanında 50 bin bireydi. Bu genetik biliminden gelir, genetikte çeşitlilikten.

Bu küçük grup ayrıldı ve başka bir yönde evrimleşmeye başladı. 50 bin üretken bireyden oluşan küçük bir gruba başladığında ne olur; sonra küçük bir grup ayrılır ve bunlar da daha küçük gruplara ayrılabilir ve bunlar da çok fazla iletişim içerisinde olmadıklarından bunlarda iç üreme görülemeye başlar. İç üreme birçok genetik soruna sebep olur ama aynı zamanda evrimin çok hızlı gerçekleşmesini sağlar. Öyle görünüyor ki değişim küçük bir gruba çok daha hızlı yayılır ve daha büyük gruplarda yayılması daha zordur. İnsan atalarının sayısının çok az olması diğer gruplardan çok hızlı evrimleşmesini sağlamıştır ve bu diğer gruplar da evrimleşiyordu çünkü onlar da küçük gruplar halindeydi.

Aşağıya doğru bütün ayrılmalar şurada tek bir çizgi ile gösterilmektedir. Fakat hepiniz gazeteden bilirsiniz ki farklı zamanlarda ayrılan çok çeşitli sayıda ve karakterde tür vardır ve bunların hepsi insan soyundandır. İnsan çizgisi ve şans eseri biri hariç bu diğer türlerin hepsi yok olmuştur. Bu başka bir özelliktir: eğer küçük bir grupsanız yok olmanız çok kolaydır. Ve bildiğimiz 20–30 insan soylu tür biri dışında tamamen yok olmuştur. Bizim de soyundan geldiğimiz Genus Homo yaklaşık iki buçuk milyon yıl öncesine dayanır ve ilgililer iskeletleri yaklaşık bir buçuk milyon yıl öncesinden *Homo sapiens* olarak isimlendirmeye başladılar. Onlar *Homo sapiens* olmalarına rağmen o zaman onların beyinleri bizim şimdiki beyinlerimizden çok daha küçüktü ve anatomik olarak modern insan sadece 100–150 bin yıl geriye gider.

Bütün bu zaman boyunca insanların sayısı açıkça çok azdı. Şurası oldukça mütevazıdır ki henüz çevresine adapte olamayan, hızla evrimleşmekte olan küçük bir grup—eğer çevrenizle olan ilişkileri optimum hale getirirseniz evrim yavaşlayacaktır. Ancak hızla evrimleşiyorsak bu demektir ki henüz çevremize tam adapte olmadık. Yani küçük bir grubuz, çevreye alışmaya çalışıyoruz ve yok olmamız çok kolaydır: bize yakın bütün türler yok olmuştur ve sanırım küçük bir şansla insanlar da kolayca yok olabilirlerdi.

Öyle görünüyor ki yaklaşık 100 bin yıl önce insanların sayısının artması ile ilgili bir darboğaz vardı ve o zaman yaşayan insanlar ki halen küçük bir gruptu, şimdiki insanların atasıydı. Afrika'da yaşayan 2,000–10,000 kişilik küçük bir topluluk vardı ve bunlar iç üreme yapıyorlardı. Başka yerlerde de sonradan yok olmuş insan toplulukları olmuş olabilir, bunu bilmiyoruz. Bazı araştırmalar bu 2,000–10,000 rakamını birkaç kez büyük olarak göstermektedir, tam bilemiyoruz ama bu bile küçük bir rakam.

O zamandan biliyoruz ki önemli bir nüfus artışı söz konusu değildi. Bunun anlamı hayatta kalan ortalama çocuk sayısı 2 ya da ondan çok çok az yüksek bir şeydi, yani bunun anlamı eğer ortama bir çiftte iki çocuk düşüyorsa o zaman bazı soylar yok olmuştur, yani o küçük grubun içerisinde yaşayan çoğu birey artık çocuk üretmiyordu.

Eğer geriye gidersek, genetik bilimi şimdiki insanın ve yeryüzündeki bütün türlerin tek bir dişiden geldiğini söyler. Diğer bütün evrim çizgileri o dişi daha hayattayken son bulmuştur. Aynı şekilde erkekler için bizim hepimiz tek bir erkeğin soyundan geliyoruz. Diğer bütün çizgiler son bulmuştur ve bu geri kalan ikisi aynı zamanda yaşamak zorunda değildi. Aslında neredeyse kesin olarak aynı zamanda yaşamadı; evrim çizgilerinin rastgele yok olması söz konusudur ve genetik bilimi bize hangi DNA'nın hangi oranda mutasyona uğradığını söyler ve böylece şimdi insanların ne kadar çeşitlilik gösterdiğini bilebiliyoruz. Yani bunu bir şekilde daralttık ve—ne demiştim, bu 100 bin yıl öncesine gider.

İşte bu genetik Havva'dır ve genetik Adem, gazete bu haberi pek sevmektedir ve fakat bu yaygın bir sonuçtur—çok sayıda çocuk yapmayan toplumların evrim çizgileri yok olacaktır. Avrupa'da kraliyet ailelerinin durumunu okuyacaksınız. Kraliyet evlerinin kaç nesil devam ettiğine bakın, mirasçılarını yoktur ve modern zamandan bahsediyoruz—bular o zaman zengin insanlardı her tülü yiyecekleri ve güvenliği ve istedikleri her şeyleri vardı ancak birkaç nesilden öteye devam etmediler.

İlkel zamanlarda, çizgilerin yok oluş oranı çok yüksekti. Yaklaşık 50,000 yıl önce—Afrika'da birkaç milyon yıl geçireceğiz ve yaklaşık 50,000 yıl önce bir grup insan Afrika'dan göç etti. Tekrar, rakamlar ve zaman, bazı insanlar bu göçün 25, 000 yıl önce olduğunu söyler. Sonra çok şaşırtıcı şeyler oldu, dünyanın geri kalanına dağıldılar ve her yere yayıldılar. İnsanlar yaklaşık 20,000 yıl önce Avrasya kıtasının her yerine, Sibiry'a'dan İspanya'ya kadar yayılmıştı, oradan Bering Boğazını geçtiler ki o zaman bir kara bağlantısı vardı ve sonra Amerikalara genişlediler ve yaklaşık 10,000 yıl önce Güney Amerika'nın güney ucuna ulaştılar.

Evrimsel anlamda bir göz kırpması kadar bir zaman olan 40,000 yılda insanlar yeryüzünde her yere sıçradı, müthiş bir nüfus patlaması. Bu, insanların ilk ve en büyük nüfus patlamasıydı. Fark etmeniz gerekir o zamanlarda bir şey bizi üstün kılıyordu ve bunun modern teknoloji ile alakası yoktu. Bu büyük genişleme tarımın keşfinden de önceydi ve bizim medeniyet dediğimiz her şey tarımla başlıyordu.

İnsanların bunu yapmasını ama şempanzelerin yapamamasını sağlayan neydi? Peki sorun bakalım şempanzelerde üreme oranı neydi? Size şempanzelerde annelerin her 5-8 yılda bir doğurduğunu söylemiştim ve bu oranla hızlı bir şekilde artmak çok zordur. İnsanlarda kadınlar çok daha sık aralıklarla bebek yapabilir. Her yıl, ya da bir buçuk yılda ya da iki yılda bir çocuk yapma ihtimali oldukça yüksektir ve bu yaygın bir durumdur—benim kardeşimle aramda 20 ay vardır. Kaçınızın iki yıldan daha az bir zamanda doğmuş kardeşi var? Çoğunuzun.

Yani insanlar şempanzelerin yapamadığı bir şeyi yapabilirler. Şempanzelerin üreme oranları bizimkinden 4–5 kez daha düşüktür. Şempanzelerde anneler bir seferde birden fazla çocuğa bakamazlar. Onların, kendilerine neredeyse yapışmış bir çocuklarına ek olarak muhtemelen genç bir erkek ya da dişi de etraflarındadır. Fakat bir seferde hiçbir zaman iki bebek görmezsiniz, diğer taraftan insanlar iki çocuğa birden kolaylıkla bakabilirler.

Şempanzelerde ikiz var mıdır? Hiç duymadım ya da şempanzelerin ikiz yaptığını okumadım, emin değilim. Ya da yeterince gözlemimiz olmadığı için belki seyrek de

olsa oluyordur ama biz bilmiyoruzdur, ben bu konuda bir yazı görmedim. Gören var mı?

Öğrenci: İkizlerle alakalı değil, Sadece bunun hormonlar tarafından düzenlenip düzenlenmediğini merak ediyorum. Emzirmenin hormonları durduğunu söylediğiniz gibi...

Profesör Robert Wyman: Evet

Öğrenci: Fakat bir şempanze çocuğu 5 yıl mı emzirir?

Profesör Robert Wyman: Onlar çocuğu uzun süre emzirir. Kaç yıl olduğunu tam hatırlamıyorum, fakat birçok davranışsal mekanizma vardır. Emzirmede, meme başlarının fiziki olarak uyarılması hormon salgılanmasına neden olur, Oxytocin (prolaktin gibi bir hormon). Bu hormon yumurtlamayı engeller ve bu durum uzun süre devam edebilir ama bu kesin değildir, yani diğer davranışsal mekanizmalar da vardır, diğer iç hormonsal mekanizmalar ve bunlar—bu şempanzelerde olan bir şeydir—bir şempanzeyi yakalayıp fizyolojisine bakmak ya da deney yapmak zordur, dolayısıyla bu sorunun cevabının çoğunu bilmiyoruz.

İnsanlar ve şempanzeler arasındaki ana fark insanların çok doğurgan olmalarıdır. Şimdi biz demografyada 'doğurganlık' kelimesini kullanırız ve bunun anlamı çocuk yapabilme kabiliyetidir. Doğurganlık oranı ise sahip olduğunuz çocuk sayısıdır ve Fransız kullanımından gelir, Fransızlar bunu bir çeşit bizim kullandığımızın tersi anlamda kullanırlar ve demografya Fransa'da doğmuştur. Ben 'fertility-doğurganlık' kelimesini kullandığımda bunun anlamı çocuk yapabilme yeteneği demek değildir, aksine verilen herhangi bir grup kadının gerçekte sahip olduğu çocuk sayısıdır.

Kendimize evrimsel faktörlerin doğurma kabiliyetinde değişikliğe neden olup olmadığını sormamız gerekmektedir. Şempanzelerin nüfusunu ve üremesini sınırlandıran şey neydi? Primatların evriminde asıl faktör beyinin gelişmesi için geçmesi gereken süredir. Yürüeyebilen, çiğneyebilen vs. bir vücut bütün hayvanlarda daha hızlı gelişir, kısa bir zaman içerisinde gelişir ve hemen bu işleri yapabilecek duruma gelir, Ancak büyük beyinli bir tür elde etmek için bu süreç yavaştır. Bütün büyük beyinli primatlarda yavaş olan şey beyinin gelişmesidir.

Bu bebeği beyinin tam geliştiği 13 yaşına kadar falan taşımamak için—yani gençlikten sonra fazla gelişme göstermeyiz, yani insanlarda ve büyük maymunlarda bebek fiziki anlamda neredeyse olgunlaşmış olarak doğar ancak beyin halen önemli ölçüde büyümektedir. Gerçekten beyinin doğum-sonrası gelişimi söz konusudur, hamileliğin 9. ayında bile beyin gelişimimiz tamamlanmamıştır. Beyin en son karmaşıklığından ve büyüklüğünden henüz çok uzaktır. Bu, doğumların sayısını sınırlandırmaktadır. İnsanlarda ve şempanzelerde çocuklar doğduklarında kendi kendilerine bakacak durumda değildirler, anne çocukla kalıp, ona bakmak zorundadır.

Şempanzelerde anne birçok yıl yeni doğanla beraber kalmaktadır. Şempanzeler, daha önce söylediğim gibi, erkeklerden çok az miktarda kaynak alırlar, erkekler sadece izler ve dişiler erkeklerle çok temasa geçmezler, anneler ve çocuklar beraber dolaşır vs. erkekler sadece durumları kontrol eder. Onları çoğu kere görürler ve

sınırları korumakla meşguldürler. Çocukların bakımı anlamında erkeklerin herhangi bir rolü söz konusu değildir. Bebeklerin başka birinden yardım olmaksızın bu yoğun bakımı ihtiyacı—bazen diğer dişiler yardım eder, ama esasen yardım falan söz konusu değildir. Bu süre içerisinde anne kendisini tamamen çocuca adanmak zorundadır ve bu uzun bir süredir.

Şimdi insanlarda erkeklerin çocuk bakımında daha önemli bir katkıları vardır. Kadınlarda olduğunun yanına bile yaklaşamaz ama kaynaklar getiriler. Genel anlamda zamanla insan topluluklarının çoğunda erkekler bazı kaynakları dişiyeye sürekli olarak getirmektedir. Bunun nasıl evrimleştiğini gerçekten bilmiyoruz çünkü bu tür şeyleri fosillere bakarak söyleyemezsiniz.

Bildiğimiz şey şudur ki —Şempanzeler Afrika ormanlarında başladılar sonra Afrika kurumaya başladı ve bazı alt şempanze grupları belki de daha güçlü ya da daha zeki bireyler tarafından dışarıya, daha az bitki ve meyve veren ağacın olduğu, kurumakta olan çayırıklara doğru itildiler. Kurak araziler şempanzelerin bağımlı olduğu meyve ağaçlarının yetişmesine uygun değildir. Şempanze ve bonobolar arasındaki fark şudur ki yiyecek yoğunluğu azaldığında nüfus dağılmak zorundadır. Yani bir birey, gidip yiyecek bulduğunda bu yiyecek geniş bir grup için yeterli olmaz, o nedenle dişiler bireysel olarak yalnız başlarına dolaşmaya başlar.

Buradan şu spekülasyon yapabilir ki dişiler bu şekilde yayıldıkça, baskın erkek bunları artık izleyip kontrol edemez. Coğrafi olarak bunlar çok uzak alanlara yayılmışlardır. Şempanzelerde dişi ve erkek kısa süreli olarak beraber dolaşır ve ortaklık ederler hatta çiftleşme de olur, ancak belli bir dişi ile erkek arasında devamlı bir ilişkiden bahsetmek mümkün değildir. Dediğim gibi şempanzelerde erkekler arasında sıkı ilişkiler vardır ve erkekler birbirleri ile dişilerden olduğundan daha fazla zaman geçirirler

İnsanlarda da bizim halen tabii ki erkek-erkeğe sıkı ilişkilerimiz vardır, askeri üniteler, spor takımları, erkek klüpleri, futbol, bekârlık partileri, futbol izleme, izleme partileri vs. fakat biz daha çok erkek-dişi ilişkilerine doğru evrimleştik. Kadın cinselliği değişti. Şempanzeler her zaman arkadan çiftleşirken, insanlar önden çiftleşirler. Aynı zamanda yüz, insanlar ve şempanzeler yüz ifadesinden birbirlerini tanırlar—bireyleri büyük ölçüde yüz yapısından tanırlar—duyguları fark ederler, duyguları fark edebilmek ve birbirlerine yüz ifadeleri ile tepki verebilmeleri iletişimin en önemli parçasıdır. Yani bu yüz yüze iletişimin özellikle de cinsel birleşmenin yoğunluğu düşünüldüğünde erkek-dişi ilişkilerinin evriminin önemli bir parçası olduğu düşünülür.

Geçen sefer size göstermeyi unutmuştum ama şimdi gösterebilirim, işte önden cinsel birleşme yapan bir bonobo, erkek ve dişi şurada ve dişi sırtıtmaktadır. Dişi açıkça oldukça mutlu görünmektedir, aynı zamanda size göstereceğimi söylemişim, işte iki dişi aynı şeyi yapıyor, eğer size bunun iki dişi olduğunu söylememiş olsaydım, siz izlemedikçe bunu bilemezsiniz. Her ikisinin de şişkinliklerini görüyorsunuz, işte buradan ikisinin de dişi olduğunu bilirsiniz. Yani bu resmi çeken kişiler çok daha fazlasını biliyor—işte size anlattığım hoka hoka budur. İnsan çizgisinde cinselliğin evrimine klitoris ileri hareket etmiştir ve bu yüz yüze birleşmelerde muhtemelen dişinin daha fazla zevk almasını sağlar ve bu, ilişkileri güçlendirir.

Başka önemli bir farklılık ve bu şişen arka tarafla ilgili değildir—başka bir konudur. İnsanlar östrus dönemde olduklarını başkalarına haber vermezler—şempanzelerin östrus dönemlerinin reklamını yaparak erkekleri bir araya toplayıp, onların rekabet etmelerini sağladıklarını hatırlayın. İnsanlar bunu gizli tutar; sadece erkek değil, dişi de östrus dönemde olduğunu bilmez ve çok uzun dönemler boyunca kadınların regl dönemleri boyunca üretken oldukları düşünüyordu. Kadınların aslında iki regl döneminin ortasında üretken oldukları ancak 1930'larda bir Japon araştırma grubu tarafından bulundu. Üstelik 1930'larda kadının yumurtlamadan birkaç gün önce ve birkaç gün sonra üretken olduğu düşünülüyordu. Ancak şimdi sadece 10 küsur yıl öncesinden beri aslında üretken dönemin yumurtlamadan önce geldiğini öğrendik, Bu durumda cinsel birleşme yumurtlamadan önce olmak zorundadır.

Kadınlar üreme zamanlarını erkeklere bildirmedikleri gibi kendileri de bilmez ve bilim adamları bütün bu araştırmalardan sonra sonunda bir kadının ne zaman üretken olduğunu bulabildiler. Bu büyük, çok büyük bir değişimdir. Bu reklam yapma, primat cinselliğinde çok önemli bir şeydir ve insanlarda bu neden yok olmuştur? Bu bir çeşit tersine de olmuş olabilir, yani dişiler arazide yalnızsa, et yiyen türler de vardır, Ache'ler hakkında bunu okumuştunuz, arazide kendilerini yemeye hazır aslanlar ve kaplanlar vardır, değişik şekillerde korunma ve belki yiyecek bulmada yardım isterler, bu durumda etrafta bir erkeğin olması önemlidir.

Erkek evriminin amacı dişiyi dölleyebilmektir. Eğer dişinin ne zaman östrus dönemde olduğunu bilirse, işte o zaman onu dölleyebilmek için orada olmak zorundadır. Eğer erkek, dişinin ne zaman östrus dönemde olduğunu bilirse, ne zaman östrus döneminde olmadığını da bilecektir, böylece bu süre içerisinde onunla kalması yönünde bir evrim eğilimi olmayacaktır, gidip başka dişiler bulacaktır. Östrus döneminizi göstermemeniz belki de ne zaman üretken olduğunuz konusunda erkeği şüpheye düşürmek ve dolayısı ile onu her zaman dişinin yanında tutmak için olabilir. Bu durumda eğer erkek sürekli yanındaysa ona yardım eder çünkü bu durumda gelecek olan yeni doğanlar iyi durumda olacaktır.

Eğer bu doğruysa ve dişiler ve erkekler beraber daha fazla zaman geçirmeye başlamışlarsa ve daha fazla yayılmışlarsa, bu, erkek erkeğe olan rekabeti azaltacaktır. Hatırlayın erkek erkeğe rekabet çok sayıda erkeğin bir arada kaldığı gruplara özgüdür. Daha fazla yayılmışsanız erkek erkeğe olan rekabet azalmak zorundadır. Öyle görünüyor ki bir değişim söz konusudur-erkeklerin rekabetine ve dişilerin en iyi genleri seçmesine sebep olan östrus döneminin reklamından erkekten diğer kaynaklar elde etme yönünde bir değişim söz konusudur. Dişinin artık erkek rekabetine ilgisi kalmamıştır, ilgi bu defa erkeğin etrafta olmakla ona getirebileceği kaynaklara yönelmiştir.

Bu hikâye aslında karmaşıktır ve çok tartışmalıdır ve bunla ilgili okuma paketinizde çok güzel bir makale vardır. Bunu dikkate almak ilginç olabilir, peki erkek bu strateji değişikliğine nasıl bir tepki vermiştir? Eğer tek eşlilik artarsa o zaman babalık durumu daha kesin olacaktır. Dişinin herkesle çiftleştiği şempanzelerde babanın kim olduğundan emin olmak mümkün değildir. Bu kesin olunca, evet bu çocuk kesinlikle benimdir o zaman evrimsel anlamda bu çocuk ve dişiye kaynaklar aktarmak erkeğin evrimsel avantajıdır çünkü bu onların hayatta kalmasını garanti eder ve işler başka bir yönde gelişmeye başlar. Sabit çiftleşmeler evrimsel avantaj haline gelince erkeğin de bu çifte kaynaklar aktarması evrimsel avantajıdır.

Erkeğin çocuk bakımına yaptığı katkının artmasının, insanlarda doğurganlığın artmasına neden olan temel faktörlerden birisi olduğu oldukça açıktır. Neden insanlar şempanzelerden çok daha fazla üremektedir. Tabii ki fark ettiğiniz gibi, tek eşlilik insan toplumlarına hiçbir zaman hakim olmamıştır ve bazı toplumlar açıkça çok eşliliğe izin verir. Fakat bizim kültürümüzde bile ki Avrupa ve Kuzey Amerika'yı kastediyorum, genetik testler insanların % 10-15'inin babasının olması gereken kişi olmadığını göstermektedir. 'Baba' genellikle evde beraber kalınan erkek anlamındadır, evdeki kişi baba değildir ve bu oldukça büyük bir orandır.

Amerikalı kadınlar hayatları boyunca 6 seks partnerleri olduğunu söylemektedir ve erkekler ise 16 kadın partnerleri olduğunu söylemektedir. Şimdi bildiğimiz bir şey var ki eğer biraz matematikçiyse, tango yapmak için iki kişi olunması gerektiğinden ortalama rakamlar aynı olmak zorundadır. Rakam hem 6 hem de 16 olamaz ve kim bilir doğru rakam aradaki bir rakamdır ama muhtemelen yüksektir çünkü insanlar bu tür şeyleri olduğundan daha az rapor eder. Kimse ne kadar rastgele seks yaptığını söylemek istemez, kadınlar kesinlikle söylemek istemez ayrıca bu veriler eski verilerdir. Bu rakamlar 2001'dendir ve Batı ülkelerinden seks ahlakının değişmesinden dolayı eminim ki bu sayılar üslü biçimde artmaktadır.

İnsan evrimiyle ilgili başka bir şey—şempanzelerde rekabetin asıl şekli erkek erkeğe kavgalardır, erkek erkeğe meydan okumadır ki burada koalisyonları oluşturmak belli bir seviyede zekâ gerektirir; fakat evrim sizi daha büyük ve daha şiddet eğilimli yapmaktadır. Şimdi bireyler birbirinden uzaklaşmaktadır, erkekler dişilerle kalmaktadır, erkek kaynaklar getirmeye başlamıştır, şiddet azalmıştır. Yani erkek evriminde şiddetin önemi azalmaktadır ve kaynaklar sağlayabilmenin önemi evrimsel olarak artmaktadır. Böylece kıt bir çevrede yiyecek bulma, korunak bulma, hayvanlardan korunma vs. için gerekli olan zekilik önem kazanmaktadır.

İnsanın zihin kapasitesinin artmasının makul bir sebebi de rekabet için gerekli olan şiddete bağlılıktan, rekabet ve evrim için kaynak elde etmeye bağlılığa doğru geçiştir.

Şimdi zamanım kalmadı, insanlara devam edeceğiz ve şempanzelerden nasıl farklı olduklarını gelecek dersimizde göreceğiz.